

RESTAURÁČNÍ ZÁMĚR

Kamenné stříšky pilířů západní ohradní zdi v areálu bývalého cisterciáckého kláštera ve Velehradu

Vypracoval: Ak. soch. René Tikal
Stochovská 141
Praha Ruzyně

Tel.: +420 602 439 005

www.restaurovani.org

I. Lokalizace památky

1. Kraj: Zlínský
2. Okres: Uherské Hradiště
3. Obec: Velehrad
4. Adresa: Nádvoří 1, Velehrad 687 06; parc. č. 32 v k. ú. Velehrad
5. Bližší určení místa popisem: ohradní zeď se nachází v jihozápadní části klášterního areálu, podél ulice U Lípy

II. Údaje o památce

Ohradní zeď není součástí národní kulturní památky bývalého cisterciáckého kláštera ve Velehradě, ale je součástí tohoto areálu.

Památko: **klášter cisterciáků s kostelem Nanebevzetí Panny Marie**
Ochrana stav/typ uzavření: **zapsáno do státního seznamu před r. 1988**
Památkou od: **3. 5. 1958**
Číslo rejstříku ÚSKP: **24703/7-3524**
Název okresu: **Uher. Hradiště**
Sídlní útvar (město/ves): **Velehrad**

1. Autor: neznámý
2. Datování: druhá pol. 18. stol.
3. Materiál: kamenné prvky - středně hrubý pískovec
4. Rozměry: délka ohradní zdi - cca 160 m
pískovcové stříšky pilířů ohradní zdi – půdorys cca 0,5 m X 0,5 m,
výška stříšek cca 5 cm
5. Investor: Arcibiskupství olomoucké, Wurmova 562/9, Olomouc 771 01,
v zastoupení Římskokatolickou farností Velehrad,
Stojanovo nádvoří 206, Velehrad 687 06

III. Popis památky

1. Popis

Ohradní zeď odděluje areál bývalého cisterciáckého kláštera od ulice „U Lípy“ na západním okraji tohoto areálu. V severní části je ukončena u kaple sv. Vendelína, v jižní části je konec vymezen kaplí sv. Jana Nepomuckého. Zeď je prolomena dvěma vjezdy, z nichž jeden je přibližně v polovině délky této zdi a směrem k tomuto vjezdu se půdorys ohradní zdi zalamuje směrem dovnitř klášterního areálu. Druhý vjezd je novodobý, a byl dodatečně prolomen v severní části ohradní zdi. Materiálem ohradní zdi tvoří cihlné zdivo, kryté vápennou omítkou a na povrchu vrstvami vápenných barev. Koruna zdi je završena mírně přesahující zalomenou stříškou z betonu. Jednotlivá pole zdi jsou oddělena přibližně v třímetrových rozestupech mírně předsazenými pilíři čtvercového půdorysu, které zeď převyšují přibližně o 35 cm, a které jsou završeny kamennými pískovcovými stříškami tvaru ztlačeného jehlanu. Předmětem tohoto restaurátorského záměru jsou pouze kamenné pískovcové stříšky pilířů.

2. Popis stavu památky před započítím restaurátorských prací

Stav památky odpovídá jejímu stáří, složitému umístění i částečně zanedbané péči. **Nejzřetelnějšími poškozeními jsou:**

- Silné napadení biodepozity a lokální znečištění prachovými usazeninami.
- Lokálně se vyskytuje koroze povrchu kamene.
- Drobná mechanická poškození a oděrky.
- Dožilé, převážně vyplavené nebo odpadávající spárování.
- Některé kamenné stříšky jsou narušené mikrotrhlinami, jiné mají mechanicky silně poškozené rohy. Nejméně v jednom případě je poškození takového rozsahu, že bude vhodné nahrazení novým kusem.
- Některé, původně pískovcové stříšky, byly novodobě nahrazeny betonovými.

- Kamenné kuželky završené koulí (na vrcholové římse přechdní části ohradní zdi u kaple sv. Jana Nepomuckého) jsou napadeny biodepozity, silně prachovými depozity, obsahují drobná mechanická poškození, v jednom případě je prasklina ve výžlabu.

IV. Nálezová zpráva a vyhodnocení průzkumu

Vizuální průzkum proběhl v měsíci září 2015. Byl zhodnocen stav památky a na jeho základě vypracován tento návrh na restaurování. Památku bude vhodné podrobit restaurátorskému zásahu, aby nedocházelo k dalším závadám a prohloubení poškození, zejména z důvodu napadení biodepozity, koroze kamene a narušení kamene prasklinami.

V. Předpokládaný postup prací a technologické prostředky

V první fázi proběhne další vizuální průzkum a podrobná fotodokumentace všech částí památky, které budou podrobeny restaurátorskému zásahu. Samotné restaurování proběhne *in situ* (na místě).

Z hlediska kamenných (pískovcových) prvků památky budou nejprve vybrané části před čištěním prekonsolidovány (předzpevněny) a to převážně v místech, kde by při čištění hrozila ztráta autentické hmoty. Po vyžrání konsolidantu bude provedena základní biosanace, která zlikviduje mechy a lišejníky ulpívající na povrchu kamene. Poté bude přistoupeno k odstranění odumřelých zbytků mikroflóry (u silně napadených vodorovných ploch stříšek pilířů ohradní zdi bude tento proces několikrát opakován). Po technologické pauze bude povrch pískovcových částí památky očištěn mechanicky štětinovými kartáči a štětci za současného omývání vodou s regulovaným tlakem. K odstranění černých depozitů, ulpívajících na povrchu pískovce bude užito chemických prostředků (zábaly) podle účinnosti při zkouškách. Povrch kamene se po očištění v potřebných místech chemicky zpevní organokřemičitým prostředkem opakovanou infiltrací konsolidantu do nasycení hmoty. Praskliny a trhliny v materiálu se injektují vhodným injektážním prostředkem. Chybějící místa (krom drobných oděrků) se doplní umělým kamenem na minerální

bázi se zachováním barevnosti a struktury jakou má okolní autentická hmota. U rozsáhlejších doplňovaných partií (rohové partie stříšek pilířů ohradní zdi) bude použita armatura z nekorodující oceli. V jednom případě je poškození takového rozsahu, že bude stříška nahrazena kopií. Betonové stříšky, suplující kámen, budou nahrazeny odpovídajícím přírodním materiálem. Na závěr, po příslušné technologické pauze a po provedení lokálních barevných retuší, bude provedena paropropustná hydrofobizace povrchu kamene.

V průběhu práce se vytvoří dokumentace (tzv. Závěrečná restaurátorská zpráva - obdrží investor, organizace st. památkové péče), na konzultačních schůzkách (kontrolních dnech) bude o stavu restaurování informován příslušný orgán státní památkové péče a investor.

Restaurování bude vedeno snahou o maximální zachování původní autentické hmoty a historického formálního zpracování s odstraněním nevhodných mladších doplňků a konzervací kamene s dlouhodobější ochranou povrchu.

VI. Předpokládané technologické prostředky

Čištění – voda pod regulovaným tlakem, kartáčky s umělým vláknem.

Snímání černých depozitů z kamene – čistící pasty s účinnými látkami kyselinou chlorovodíkovou nebo fluoridem amonným, chemické čištění bude voleno vždy dle zkoušek účinnosti.

Snímání biodepozitů – prostředek s biocidními a fungicidními účinky.

Lokální zpevnění kamene – organokřemičitý prostředek v etanolu.

Injektáž prasklin – injektážní směs na základě směsného hydraulického vápenného pojiva nebo akrylátová pryskyřice.

Doplňování, tmelení – tmel na minerální bázi (bílý cement, křemičitý písek frakce blízké nahrazovanému pískovci, ředěná disperze, stálé železité pigmenty).

Nové kovové prvky – chromniklová nerez ocel.

Lokální barevná retuš – stálé železité pigmenty fixované v lihu.

Hydrofobní nátěr na kámen – hydrofobní prostředek na bázi oligomerních siloxanů.

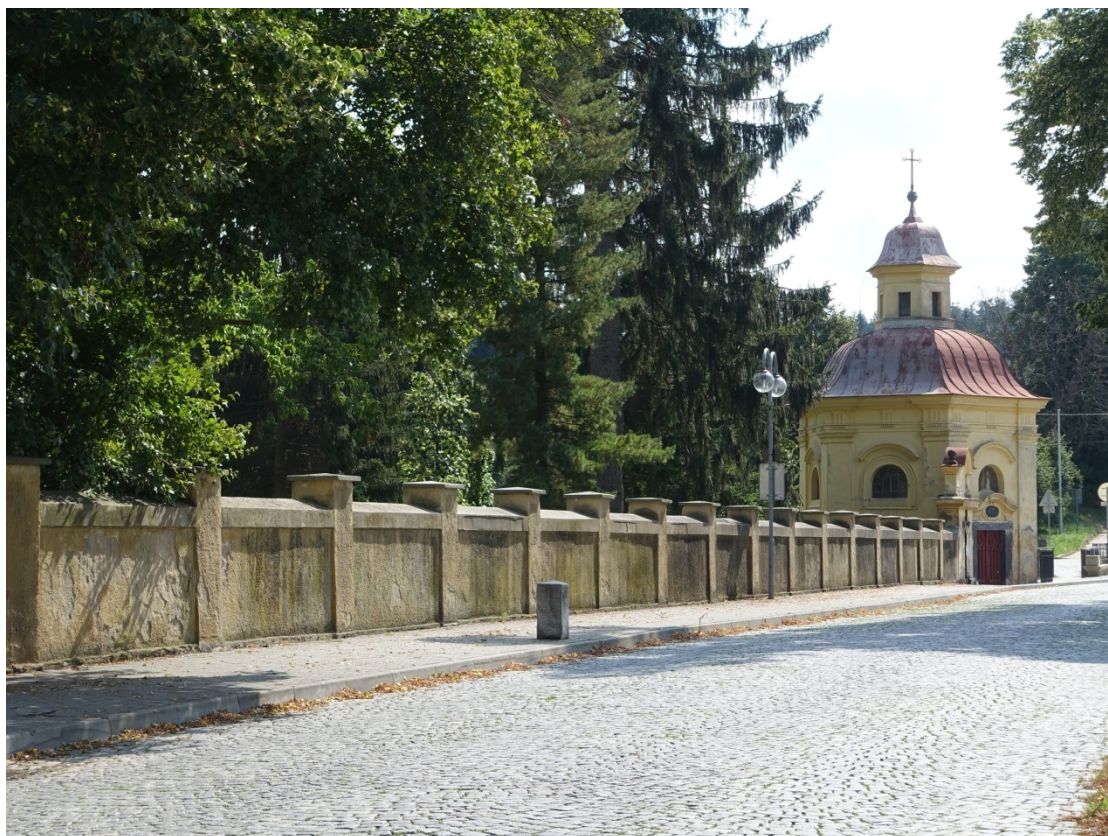
Návrh obsahuje 11 ks barevné fotodokumentace.

V Praze, 5. 10. 2015

René TIKAL
AKADEMICKÝ SOCHAŘ
Stochevská 148
161 00 PRAHA 6
IČO: 44624705 DIČ: 006-6103031935
tel.: 0602 439005

.....
ak.soch. René Tikal

Kaple sv. Jana Nepomuckého s přilehlou ohradní zdí, celkový pohled od S – stav před restaurováním

Ohradní zeď, celkový pohled od JZ – stav před restaurováním

Přechod mezi kaplí a ohradní zdí, pohled od Z – stav před restaurováním

Ohradní zeď, detail kamenné kuželky zakončené koulí – patrná mechanická poškození i prasklina ve výžlabu, stav před restaurováním

Přechod mezi kaplí a ohradní zdí, pohled od V – na vrcholové římse dvě kuželky završené koulí, stav před restaurováním

Ohradní zeď, pohled od J – kamenné stříšky pilířů jsou napadeny biodepozity (mechy, lišejníky) a černými usazeninami, stav před restaurováním

Ohradní zeď, detail kamenné stříšky pilíře – patrná mechanická poškození a praskliny, stav před restaurováním

Ohradní zed', detail kamenné stříšky pilíře – patrná mechanická poškození, stav před restaurováním

Ohradní zed', detail – stav před restaurováním

Pohled od JZ na ohradní zeď – stav před restaurováním

Ohradní zeď, detail struktury kamene stříšek pilířů – stav před restaurováním